

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМА ВИКРИВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Нововведення, які здійснюються в останні роки в умовах розвитку ринкових відносин в Україні, зокрема, кардинальні зміни кредитно-банківської системи, впровадження нових форм власності, трансформація бухгалтерського та фінансового обліку, знову підняли актуальність питань аналізу та управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання як основних і пріоритетних видів ресурсів. Очевидне, що при наявності фінансових ресурсів можна забезпечити підприємство будь-якими іншими ресурсами в необхідній кількості або за бажаною комбінацією. Ці питання можна успішно вирішувати в рамках фінансового аналізу. У найзагальнішому розумінні фінансовий аналіз — це метод оцінки і прогнозування фінансового стану підприємства на підставі даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності [1, с. 25-30].

Міжнародна практика розробила певні методи оцінки фінансового стану підприємства, які ґрунтуються на різноманітних абсолютних і відносних типових показниках. Вони дають можливість не тільки проводити аналіз звітності підприємства, але і порівнювати між собою підприємства окремих галузей економіки або підприємства, що займаються аналогічними видами діяльності. Найчастіше оцінку фінансового стану підприємства проводять за допомогою фінансових коефіцієнтів, розрахованих на підставі даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності. За допомогою цього методу вивчаються такі важливі аспекти фінансового стану і результатів діяльності підприємства, як ліквідність, платоспроможність, рентабельність. Проте перш ніж користуватися інформацією звітів, необхідно переконатися в її достовірності, правильності заповнення і точності зроблених підрахунків. Узгодженість показників різних форм звітності, в основному, перевіряють зіставленням, тому що деякі показники входять у різні звітні форми і при правильному складанні звітів обов'язково повинні збігатися [2, с. 9-12].

Відповідно до теорії балансознавства, найбільш типові помилки спотворення інформації в бухгалтерському обліку та звітності можуть бути умовно розділені на дві групи: 1) вуалювання — спотворення, які впливають на розуміння інформації, але не зменшують розмір фінансового результату чи капіталу підприємства. Типові прийоми вуалювання: об'єднання різнорідних сум в одній балансовій статті; роздроблення суми, розміри якої намагаються скоротити, на частини і приєднання окремих частин до інших статей балансу; взаємозалік статей активу і пасиву шляхом неправильного заліку вимог і зобов'язань та інші; 2) фальсифікація — спотворення, які тягнуть за собою порушення реальності даних звітності, пов'язані з отриманням неправильного фінансового результату підприємства. Типові прийоми фальсифікації: невключення в баланс певних статей; включення в баланс сум, що підлягають списанню; приблизна оцінка статей балансу і т. д.

Як правило, основними цілями викривлення фінансової звітності підприємства є: збільшення або зменшення результатів господарської діяльності за звітний період; завищення або заниження суми власного капіталу; приховування тих чи інших особливостей у структурі майна та його джерелах; часткове збільшення або зменшення обсягу ліквідних активів і т. д. [3, с. 9-11].

Можна припустити, що напрямок спотворення у фінансовій звітності підприємства в ту чи іншу сторону (збільшення або зменшення показників, розрахунків) залежатиме, в першу чергу, від того, з якою «стратегічною метою» оцінюється фінансовий стан підприємства. Нерідко переважання інтересів тих або інших груп, що беруть участь у господарській діяльності підприємства і складанні звітності, призводить до викривлення показників фінансового стану підприємства. Якщо мова йде про зовнішніх користувачів звітності, наприклад, інвесторів або потенційних партнерів, то вони, як правило, звертають увагу на три основні показники діяльності підприємства, які буде розкрито в звітності: розмір виручки, чистий прибуток та сукупні активи. Для того, щоб відповідати очікуванням інвесторів, дані фінансової звітності будуть спотворюватися в більшу сторону. Якщо мова йде про внутрішніх користувачів / надавачів звітності, наприклад, засновників підприємства (власників)

або посадові особи, то іноді для підприємства, яке фактично є фінансово неспроможним, вони з певних мотивів приховують це. В цьому випадку можна говорити про приховане банкрутство (навмисне приховання факту стійкої фінансової неспроможності через подання недостовірних даних). Проте окремі суб'єкти господарювання, маючи іншу «стратегічну мету», можуть навмисно оголосити себе банкрутами, не будучи такими. В цьому випадку можна говорити про так зване фіктивне банкрутство (неправдива заява засновника або власника підприємства, а також посадової особи певного підприємства про фінансову неспроможність виконання зобов'язань перед кредиторами та бюджетом).

Навмисне викривлення звітних показників через маніпулювання оцінкою фінансового стану спричиняє негативні наслідки не тільки для підприємства, оскільки знижує достовірність бухгалтерської та фінансової інформації на мікрорівні, але й для суспільства в цілому, оскільки відсутність адекватної оцінки означає неспроможність визначення майнового потенціалу суб'єкту господарювання та складових національного багатства на макrorівні.

Література

1. Грабовецький Б. Є., Шварц І. В. Фінансовий аналіз та звітність : навчальний посібник [Текст] / Б. Є. Грабовецький, І. В. Шварц. — Вінниця : ВНТУ, 2011. — 281 с.
2. Амеліна О. В. Креативний облік та маніпулювання фінансовою звітністю [Текст] / О. В. Амеліна // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. — 2011. — Вип. 35. — С. 9-12.
3. Рябов В. М. Достоверность как императив финансовой отчетности в условиях развития кластерной политики [Текст] / В. М. Рябов // Школа университетской науки: парадигма развития. — 2010. — № 1(1), т. II. — С. 9-11.